

Navoiy davlat universiteti – Adabiyotshunoslik: O'zbek adabiyoti

Dastur davomiyligi: 2 yil

Talim shakli: Kunduzgi

Dastur kodi:70230104

Umumiy ish hajmi:120 ECTS krediti

Semestr uchun ECTS kreditlari:30

Umumiy ma'lumot

Magistratura dasturi **Adabiyotshunoslik: O'zbek adabiyoti** (Dastur kodi: 70230104) Navoiy davlat universitetida ikki yillik, kunduzgi akademik dastur bo'lib, umumiy ish hajmi 120 ECTS kreditdan (semestrda 30 ECTS) iborat. Dastur yuqori malakali adabiyotshunos olimlar, klassik va zamonaviy o'zbek adabiyoti tadqiqotchilari, adabiyotshunoslar, muharrirlar va adabiy nazariya, poetika, matnshunoslik, qiyosiy adabiyot va raqamli gumanitar fanlar bo'yicha ilg'or bilimlarga ega bo'lgan oliy ma'lumotli o'qituvchilarni tayyorlash uchun mo'ljallangan.

O'quv dasturi o'zbek adabiyotining chuqur tarixiy va nazariy tadqiqotlarini — klassik turkiy merosini (shu jumladan Alisher Navoiy, Zahiriddin Muhammad Bobur), jadid adabiyotini, XX asr adabiyotini va zamonaviy adabiy jarayonlarni — adabiy tahlil va matnshunoslikning zamonaviy metodologiyalari bilan birlashtiradi. Talabalar qo'lyozmalarni o'rganish (matnshunoslik), germenevtika, badiiy tarjima tahlili, folklorshunoslik va ta'lim metodologiyalari bo'yicha tajriba o'rtirishadi. Dastur milliy madaniy merosni saqlash, o'zbek adabiy qadriyatlarini butun dunyoda targ'ib qilish va O'zbekistonda adabiy tadqiqotlarni rivojlantirishga katta e'tibor qaratadi.

Ushbu dastur bitiruvchilari universitet o'qituvchilari, ilmiy institutlarda tadqiqotchi olimlar, adabiyotshunoslar, tahririyat direktorlari, muzey kuratorlari, madaniy maslahatchilar va jamoat madaniyati va ta'limi sohasida ma'muriy xodimlar sifatida faoliyat yuritish, shuningdek, doktorantura (PhD) darajasida o'qishni davom ettirish uchun to'liq jihozlangan.

Baholash

Adabiyotshunoslik: O'zbek adabiyoti magistratura dasturida uzluksiz o'rganish, ilmiy aniqlik, tanqidiy fikrlash va pedagogik mahoratni ta'minlash uchun keng qamrovli va ko'p komponentli baholash tizimi qo'llaniladi.

1. Kursga asoslangan baholash

- **Taqdimotlar va seminarlar**– talabalarning akademik sharoitlarda adabiy tadqiqotlar, she'riy tuzilmalar, tanqidiy insholar va tarixiy adabiy sharhlarni tahlil qilish, taqdim etish va himoya qilish qobiliyatini baholash.
- **Mini-testlar, viktorinalar va og'zaki imtihonlar**– asosiy nazariy tushunchalar, janr nazariyasi, adabiy tarix bosqichlari, matn tahlili usullari va adabiy harakatlarni tushunishni monitoring qilish.

- **Oraliq va yakuniy imtihonlar**– yozma imtihonlar va qiyosiy adabiy insholar orqali nazariy chuqurlikni, matnni talqin qilish qobiliyatlarini va tanqidiy tahliliy ko'nikmalarni baholash.
 - **Portfolio topshiriqlari**– ilg'or ko'nikmalarni rivojlantirishni namoyish etuvchi matnli sharh namunalari, adabiy tanqidiy sharhlar, qo'lyozma transkripsiyalari, o'quv dars rejalari va ilmiy ish qoramalarini tuzish.
 - **Mustaqil topshiriqlar**– mustaqil adabiy tadqiqotlarni, qiyosiy matn tahlilini, qo'lyozma dekodlashini va nazariy adabiyotlar sharhlarini rag'batlantirish.
2. **Tadqiqotga asoslangan baholash**
- **Ilmiy tadqiqot ishlari (ITI)**– tadqiqot takliflari, adabiy manbalarni tahlil qilish hisobotlari, tadqiqot jarayonini sharhlash va kafedra oldida tadqiqot natijalarini himoya qilish orqali baholanadi.
 - **Ilmiy va pedagogik ish (IPI)**– o'qitish amaliyoti, amaliy adabiyotlar, dars rejalari, o'quv materiallari va akademik hisobotlarni tayyorlash orqali baholanadi.
 - **Magistrlik dissertatsiyasi (MD/M)**– ilmiy o'ziga xoslik, matn va tarixiy aniqlik, metodologik aniqlik, tezis yozish sifati va Davlat attestatsiya komissiyasi oldida ommaviy himoya asosida baholanadi.
3. **Amaliyotga asoslangan baholash**
- **Ta'lim va adabiy amaliyot**– oliy ta'lim muassasalari, ilmiy-tadqiqot institutlari, nashriyotlar, adabiy muzeylar va madaniy markazlardagi faoliyat natijalari asosida baholanadi va keng qamrovli amaliy hisobotlar bilan birga taqdim etiladi.
 - **Bitiruvdan oldingi amaliyot**– adabiy tadqiqot natijalari va yakuniy tezisga tayyorgarlikning integratsiyasi bo'yicha baholandi.
4. **Ishga integratsiyalashgan o'rganish**
- **Adabiy tanqid va tahrirlash loyihalari**– analitik aniqlik, stilistik sifat, tanqidiy chuqurlik va milliy adabiy standartlarga moslik bo'yicha baholandi.

Akademik talablar

Qabul talablari-Adabiyotshunoslik: O'zbek adabiyoti (Kod: 70230104) magistratura dasturiga hujjat topshirayotgan abituriyentlar quyidagi mezonlarga javob berishlari shart:

- **Ta'lim tarixi**– Tan olingan oliy ta'lim muassasasining filologiya, o'zbek tili va adabiyoti, adabiyotshunoslik, jurnalistika yoki tegishli gumanitar fanlar bo'yicha bakalavr darajasi (yoki unga tenglashtirilgan malaka).
- **Akademik mukammallik**– Faxriy diplomga ega bo'lgan abituriyentlar (*imtiyozli diplom*) O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiya vazirligining amaldagi qoidalariga muvofiq imtiyozli qabul qilish huquqiga ega.
- **Til bilishi**– O'zbek tilini ona tili yoki C1 darajasida bilishi hamda ingliz, rus yoki boshqa tan olingan xorijiy tillarni bilishini tasdiqlovchi amaldagi milliy yoki xalqaro sertifikat (CEFR B2 darajasi, IELTS, TOEFL va boshqalar).

Bitiruv talablari

Adabiyotshunoslik: O'zbek adabiyoti bo'yicha san'at magistri darajasini olish uchun talabalar quyidagilarga majburdirlar:

- O'quv dasturida ko'rsatilgan barcha majburiy va tanlov modullarini bajaring, jami **120 ECTS krediti**(Semestrda 30 ECTS).
- Navoiy davlat universiteti qoidalariga muvofiq standart akademik natijalarni saqlab qolish (barcha fanlardan o'tish ballari).

- Barcha amaliy mashg'ulotlarni (o'qitish amaliyoti, tadqiqot amaliyoti va bitiruvdan oldingi amaliyot) ijobiy natijalar bilan muvaffaqiyatli yakunlang.
- Barcha tadqiqot talablarini bajarish (ilmiy tadqiqot ishlari va ilmiy-pedagogik ishlar).
- Tayyorlang, topshiring va muvaffaqiyatli himoya qiling **Magistrlik dissertatsiyasi** Davlat attestatsiya komissiyasi oldida mustaqil adabiy tadqiqotlarni namoyish etish.
- Barcha kerakli davlat attestatsiya jarayonlaridan o'ting.

Taklif etilayotgan kurslar

1-yil

Majburiy:

- Adabiyotshunoslikda tadqiqot metodologiyasi va ilmiy yozuv
- Yangi O'zbekistonni rivojlantirish strategiyasi doirasida ta'lim tizimidagi islohotlar
- Adabiyotshunoslik va adabiy tanqid tarixi va metodologiyasi
- Klassik o'zbek adabiyotining poetikasi va nazariy asoslari
- Zamonaviy o'zbek adabiyoti tarixi va germeneytikasi (jadidchilikdan zamonaviygacha)

Tanlov:

- Qiyosiy adabiyot va jahon adabiy jarayoni
- Matnshunoslik, manbashunoslik va qo'lyozma tahlili
- Oliy ta'limda adabiyotni o'qitishning zamonaviy usullari
- Filologik ta'limda me'yoriy hujjatlar va sifat standartlari
- Raqamli gumanitar fanlar, raqamli arxivlash va adabiy ma'lumotlar bazalari

2-yil

Majburiy:

- Navoiyshunoslik va Chig'atoy adabiyoti poetikasi
- Adabiy tanqid, estetika va zamonaviy adabiy jarayon
- Badiiy tarjima nazariyasi va qiyosiy matn tahlili

Tanlov:

- O'zbek folklorshunosligi va mifopoetikasi
- Zamonaviy o'zbek nasri va she'riyatida janr dinamikasi va poetik tuzilmalar
- Adabiy ijod psixologiyasi va mualliflik niyati
- Ilmiy tadqiqotlarda professional axloq va etika
- Sharq adabiyoti kontekstida o'zbek adabiyoti
- Madaniy merosni muhofaza qilish, muzeyshunoslik va arxivshunoslik
- Ommaviy axborot vositalari tanqidi, madaniy jurnalistika va adabiy esseistika

Karyera imkoniyatlari

Adabiyotshunoslik: O'zbek adabiyoti magistratura dasturi bitiruvchilari yuqori darajadagi tanqidiy fikrlash, matn tahlili, tahrirlash va pedagogik qobiliyatlarga ega bo'ladilar, bu ularga ta'lim, tadqiqot, nashriyot, madaniyat va davlat sohalarida karyera qilish imkonini beradi:

- **Universitet o'qituvchisi / adabiyot o'qituvchisi** oliy ta'lim muassasalarida, akademik litseylarda, ixtisoslashtirilgan maktablarda va o'quv markazlarida.

- **Tadqiqotchi olim / Adabiyotshunos** O‘zbekiston Fanlar akademiyasi qoshidagi ilmiy-tadqiqot institutlarida (masalan, Alisher Navoiy nomidagi Til, adabiyot va folklor instituti, Adabiyot muzeyi) va ilmiy tadqiqot markazlarida.
- **Adabiy tanqidchi / sharhlovchi** adabiy jurnallar, madaniy gazetalar, raqamli ommaviy axborot vositalari va akademik davriy nashrlar uchun ilmiy tanqidlar, insholar va sharhlar yozish.
- **Katta muharrir / Bosh korrektor** nashriyotlarda, adabiy jurnallarda (masalan, *Sharq Yulduzi*, *Jahon Adabiyoti*), gazetalar va raqamli nashriyot platformalari.
- **Madaniy meros va muzey mutaxassisi** adabiy yodgorlik muzeylarida, qo‘lyozmalar markazlarida, milliy arxivlarda va madaniy merosni saqlash agentliklarida ishlash.
- **Adabiy tarjimon / Tahririyat maslahatchisi** klassik va zamonaviy o‘zbek adabiy asarlarini xorijiy tillarga tarjima qilish va tarjima qilingan adabiyotlarni tahrirlash.
- **Madaniy maslahatchi / Matbuot mutaxassisi** Madaniyat vazirligida, O‘zbekiston Yozuvchilar uyushmasida, hokimlik madaniyat boshqarmalarida va jamoat san’ati tashkilotlarida.
- **Ssenariy muallifi / Kontent direktori** media ishlab chiqarish uylarida, radio/televidenie kanallarida va adabiy va tarixiy dasturlarga ixtisoslashgan teatr ma'muriyatida.

O'qish to'lovlari

- **Mahalliy talabalar uchun:** Taxminan yillik o'qish narxi – 9 700 000 so'm.
- **Xalqaro talabalar uchun:** Taxminiy yillik o'qish narxi – 774.28 AQSh dollari.

(Izoh: O'qish to'lovlari universitet siyosati va xorijiy valyuta kurslariga muvofiq o'zgartirilishi mumkin.)

O'quv natijalari

Adabiyotshunoslik bo'yicha magistrlik darajasi: O'zbek adabiyoti

Dasturni muvaffaqiyatli tugatgandan so'ng, bitiruvchilar quyidagilarga ega bo'ladilar:

1. Bilim

- **1.1.** Klassik, jadid, XX asr va zamonaviy o‘zbek adabiyotining tarixiy evolyutsiyasi, davriylashtirish, janr tizimlari va nazariy paradigmatlari haqida ilg‘or bilimlarni namoyish eting.
- **1.2.** Poetika, germinetika, matnshunoslik, qo‘lyozmalarni o‘rganish, manba tahlili va adabiy estetik nazariyalar tamoyillarini tushunish.
- **1.3.** Qiyosiy adabiyotshunoslik, jahon adabiyoti tendentsiyalari, badiiy tarjima nazariyasi va madaniyatlararo adabiy ta'sir tushunchalarini tushuntiring.
- **1.4.** Oliy ta'limda adabiyotni o'qitishning zamonaviy metodologiyalari, o'qitish texnologiyalari va o'quv dasturlarini loyihalash bo'yicha bilimlarini namoyish eting.
- **1.5.** O'zbekistonda milliy qonunlar, ta'lim standartlari, mualliflik huquqi to'g'risidagi qonunlar, madaniy merosni saqlash siyosati va adabiyotni qo'llab-quvvatlovchi davlat dasturlarini tan olish.

2. Ko'nikmalar

- **2.1.** Klassik qo'lyozmalar, she'riy asarlar va zamonaviy adabiy matnlarning chuqur estetik, strukturaviy, tarixiy va matnologik tahlillarini amalga oshiring.

- **2.2.** Tarixiy adabiy qo'lyozmalar va arxiv hujjatlarini transkripsiya qilish, tahlil qilish va izohlash uchun matnologik va paleografik usullarni qo'llang.
- **2.3.** Adabiy hodisalar bo'yicha analitik adabiy tanqidlar, akademik sharhlar, ilmiy monografiyalar va qiyosiy insholar yozing.
- **2.4.** Adabiy fanlar bo'yicha oliy ta'lim ma'ruza kurslari, seminar modullari va baholash materiallarini loyihalash va yetkazib berish.
- **2.5.** Adabiy qo'lyozmalar, kitoblar, antologiyalar va ilmiy maqolalarni nashrga tayyorlash, tahrirlash va tahrirlash.
- **2.6.** Adabiy tadqiqotlar natijalarini, madaniy tahlillarni va tanqidiy baholarni ilmiy kengashlar, talabalar auditoriyasi va jamoatchilik forumlariga milliy va xorijiy tillarda samarali taqdim etish.

3. Kompetensiyalar

- **3.1. Adabiy va tadqiqot kompetensiyasi**– Klassik, jadid va zamonaviy o'zbek adabiyotshunosligi bo'yicha mustaqil, ilmiy asoslangan va metodologik jihatdan asoslangan tadqiqotlar olib borish.
- **3.2. Madaniy yetakchilik kompetensiyasi**– Nashriyot loyihalarini boshqarish, adabiy muzey faoliyatini boshqarish va davlat va xususiy muassasalarda milliy madaniy/adabiy tadbirlarni tashkil qilish.
- **3.3. Uslubiy va ta'lim kompetensiyasi**– Zamonaviy interaktiv, analitik va raqamli pedagogik usullardan foydalangan holda oliy ta'lim darajalarida adabiyotshunoslik va filologiya fanlarini o'qitish.
- **3.4. Tanqidiy va tahririy kompetensiya**– Zamonaviy adabiy jarayonlarni baholash, mualliflik rivojlanishiga rahbarlik qilish, matnshunoslik tahririni amalga oshirish va ekspert adabiy fikrlari bilan o'rtoqlashish.
- **3.5. Kasbiy etika va merosni boshqarish**– Akademik yaxlitlik, intellektual mulk etikasi, milliy madaniy merosga hurmat va tanqidiy baholashda xolislikning yuqori standartlariga rioya qilish.
- **3.6. Hayot davomida o'rganish kompetensiyasi**– Adabiy bilimlarni doimiy ravishda kengaytirib borish, zamonaviy raqamli matn tahlili vositalarini qo'llash va milliy va xalqaro adabiy tadqiqotlar konferensiyalari va akademik tarmoqlarda ishtirok etish.